

DELIMITĂRI TERMINOLOGICE ȘI SEMANTICE ALE TERMENULUI „BUCURIE” ÎN SFÂNTA SCRIPTURĂ*

PR. DRD. GHEORGHE MOLDOVAN**

Abstract: In this study our intention is to present how the term „joy” is understood in the Holy Bible. In the first part we showed that this state is present in the Old Testament and in the New Testament. We have presented how „*the state of joy*” is experienced and who can enjoy it. The second part contains presentation of the most representative Hebrew terms that are used in Old Testament to express „*the state of joy*” with its meanings. The various words are presented in terms of the meanings and manifestations of joy. The last part of the study contains the most important terms in Greek used to express this state. By presenting these terms in Greek and Hebrew we want to highlight the difference between the term „joy” and the other terms used to express this state and if this state of „*true joy*” can be destroyed by the troubles of life.

Keywords: joy, delight, rejoicing, happiness, glad.

INTRODUCERE

Tema bucuriei este întâlnită atât în Vechiul Testament cât și în Noul Testament¹. Ea este considerată de către teologul și scriitorul Nicolae Steinhardt „ca fiind tema fundamentală a creștinismului”². Precum Iisus a adus bucurie, și creștinul adevărat este chemat să dăruiască bucurie, prin aceasta dobândind el însuși mare bucurie³.

În Vechiul Testament, un mare motiv de bucurie este eliberarea din robia egipteană și încrederea în împlinirea făgăduinței de mântuire. În Noul Testament, sursa principală de bucurie este Însuși Hristos, Care a venit să mântuiască lumea. Pentru a exprima ideea de bucurie, în Vechiul Testament cel mai mult este folosit termenul „*simha*”, iar în Noul Testament termenul „*kara*”/ „*kairo*”. *Rădăcinile semantice cele mai des întâlnite pentru exprimarea bucuriei sunt: „gil”, „rnn”, „sus” și „lz”. „Samah” este tradus în Septuaginta prin „euphraino”, iar „gil” este tradus de obicei prin „agaliao”,*

* Studiul a fost realizat sub coordonarea Pr. Prof. univ. dr. Ștefan Iloaie, care și-a dat avizul pentru publicarea lui.

** Doctorand, Facultatea de Teologie Ortodoxă, Cluj-Napoca; email: gheorgheimoldovan@yahoo.com

¹ C.E. ARNOLD, „Joy”, în D. N. Freedman (ed.), *The Anchor Yale Bible Dictionary*, vol. 3, Doubleday, New York, 1996, pp. 1022-1023.

² Radu CIOBANU *Dicționarul rostirilor biblice*, Editura Helicon, Timișoara, 1996, p. 31.

³ Radu CIOBANU *Dicționarul rostirilor biblice*, p. 32.

cuvinte ce au apărut târziu în limba greacă („*agalliao*” acum este folosit pentru prima dată în literatură)⁴. „*Gil*” se traduce prin „a sări, a tresălta de bucurie”, iar „*simhah*” sau „*sameah*” (substantiv și verb) prin „a străluci” sau „a fi luminos”. Termenii corespondenți din greacă „*agaliasis*” și „*chara*” indică o bucurie intensă. „*Chara*” aparține aceleiași familii cu „*charis*” care se traduce cu „har”; așadar, bucuria este o fică a harului⁵.

În Septuaginta cuvintele „*chara*”/ „*kairo*” sunt întâlnite rar, spre deosebire de Noul Testament unde se întâlnesc mai des, probabil din cauză că în acea perioadă erau mai des întrebuințate. Pe lângă acești termeni, în Noul Testament mai sunt folosiți termenii „*makarios*”/ „*makarizo*” traduși de obicei prin „binecuvântat” sau „fericit” și „*kauchsthai*”/ „*kauchema*”, adică „laudă, mândrie”⁶.

Prilej de mare bucurie și veselie pentru poporul evreu mai erau sărbătorile naționale, ceremoniile ce aveau loc cu ocazia aducerii diferitelor jertfe, precum și încoronarea unui rege. Se bucurau la sărbătoarea Paștilor și a azimelor, deoarece își aminteau de eliberarea din robie (2 Par 30, 21-27; Ezr 6, 22); la sărbătorile Cincizecimii și a corturilor se bucurau pentru că Însuși Domnul le-a poruncit să se veselească (Dt 12, 6; 16, 11, 14, 15; Lv 23, 40); la sărbătoarea Purimului, în amintirea scăpării de amenințarea persană. Tot moment de mare bucurie și veselie era ajutorul dat de Dumnezeu în luptă (2 Par 20, 27 și Ps 9, 2; Is 51, 11). Ajutorul dat de Dumnezeu poporului sporește acestuia încrederea în împlinirea făgăduinței de mântuire, devenind astfel o sursă de bucurie⁷, înainte de mântuire, așa cum poate fi văzut în Isaia 40-66. Iar bucuria mântuirii este pentru întregul Israel, nu doar pentru oameni ci și pentru munți și copaci (Is 44, 23; 65, 14-19; Sof 3, 14-17), dar și „pentru toate neamurile” (Is 56, 7).

Bucuria se manifesta, de obicei, prin dans și cântece (1 Rg 18, 6). La ducerea chirotului Domnului în Ierusalim însuși David „a poruncit căpeteniilor leviților să pună pe frații lor cântăreți cu instrumente muzicale, cu psalterioane (țimbale), ca să vestească cu glas mare de bucurie” (1 Par 15, 16). Manifestările acestea uneori se auzeau până departe. De exemplu, când a fost uns Solomon rege al Israelului „tot poporul l-a petrecut pe Solomon și i-a cântat din fluier și bucurie mare era pe popor, încât și pământul se zguduia de strigătele lui” (3 Rg 1, 40). Multe exemple de cântări de veselie sau de mulțumire se întâlnesc în Psalmi (de ex. Ps 33 și 95)⁸. Aici sursa de bucurie pentru Israel este Domnul: „Să se bucure și să se veselească toți cei ce Te caută pe Tine” (Ps70, 4). În Ps 118, psalmistul, exultat, zice „Bucuramă-voi de cuvintele Tale ca Cel care a aflat comoară mare” (Ps 118, 162)⁹. Dumnezeu este și izvorul bucuriei (Ps 15, 11), dăătorul de bucurie și veselie (Ps42,4). Bucuria, după părerea psalmistului, vine din relația credinciosului cu Dumnezeu¹⁰. De asemenea, oamenii se

⁴ C.E. ARNOLD, „Joy”, pp. 1022-1023.

⁵ *Dicționar biblic*, Vol I A-H, trad. Constantin MOISA, Editura Stephanus, București, 1995, p. 183.

⁶ C.E. ARNOLD, „Joy”, pp. 1022-1023.

⁷ *Dicționar biblic*, p. 183.

⁸ C.E. ARNOLD, „Joy”, pp. 1022-1023.

⁹ G.G. COHEN, „Sus”, în R.L. HARRIS, G.L. ARCHER, Jr. și B.K. WALTKE (eds.), *Theological Wordbook of the Old Testament*, Moody Press, Chicago, 1999, p. 873.

¹⁰ *Dicționar biblic*, p. 183.

bucură și saltă de veselie pentru mântuirea adusă de Domnul (Is 61, 10; 65, 19; 66, 14)¹¹. Nu doar poporul evreu se bucură, ci și Însuși Dumnezeu (Dt 30, 9; Sof 3, 17)¹², Care își găsește plăcere în fericirea omului¹³. În Vechiul Testament, bucuria nu vine doar din manifestarea religioasă, ci și vinul bun poate aduce bucurie (Jd 9, 13), ziua de naștere (Iov 3, 7), și toți anii, ai tinereții sau ai bătrâneții (Ecc 11, 8-9)¹⁴.

La poporul iudeu, citirea Torei este prilej de mare bucurie. Mărturie în acest sens este și sărbătoarea „Simhat Tora”¹⁵, adică „bucuria Torei” care marchează sfârșitul ciclului anual al citirii ei¹⁶.

Perioada Noului Testament începe cu bucuria adusă de îngerul Domnului care a zis: „Nu vă temeți. Că, iată, vă binevestesc vouă bucurie mare, care va fi pentru tot poporul; că-n cetatea lui David vi s-a născut azi Mântuitor, care este Hristos Domnul” (Lc 2, 10-11). Această bucurie venită prin Mesia, care aduce mântuirea, se regăsește în fiecare carte a Noului Testament¹⁷. Bucuria se manifestă, deci, cu prilejul nașterii Domnului (Lc 1, 47; 2, 10), a intrării triumfale în Ierusalim (Mc 11, 9, 10; Lc 19, 37), a învierii Lui (Mt 28, 8; Lc 24, 41). Iisus a venit pentru ca oamenii să aibă în ei bucuria Sa deplină (In 17, 13), bucurie pe care El a dat-o celor ce au vrut s-o primească (In 15, 11; 16, 24)¹⁸.

În primele trei evanghelii, mai ales în Evanghelia după Luca, este scos în evidență aspectul soteriologic al bucuriei. Cele trei pilde cu oaia cea pierdută, drahma cea pierdută și fiul risipitor arată bucuria Tatălui și a îngerilor atunci când se întoarce cineva de pe calea rătăcirii (Lc 15, 5-7, 9, 10, 32). Dar bucurie există și pentru cel ce se mântuiește (Lc 19, 6; Mt 13, 44). Extinderea mânturii la neamuri este mare sursă de bucurie pentru creștinii din jur, în (FA 11, 23; 13, 48; 15, 3), dar și pentru cei mântuiți (FA 8, 8, 39).

Cei răscumparați sunt aduși într-o strânsă unire cu Hristos, primind o mare bucurie. Rămânerea în Hristos aduce bucuria deplină (In 15, 11). Sfântul apostol Pavel ne îndeamnă să ne bucurăm întru Domnul (Flp 4, 4; 3, 1). Plecând de la această premisă, el îndeamnă „Bucurați-vă totdeauna” (1 Tes 5, 16). De asemenea, Apostolul Pavel

¹¹ G.G. COHEN, „Sus”, p. 873.

¹² J. SWANSON, *Dictionary of Biblical Languages with Semantic Domains: Hebrew (Old Testament)*, Logos Research Systems, Inc., Oak Harbor, 1997, p. 8525.

¹³ *Dicționar biblic*, p.183.

¹⁴ J. SWANSON, *Dictionary of Biblical Languages...*, p. 8525.

¹⁵ Această sărbătoare este ținută de poporul iudeu la 23 Tîșri. Celebrarea are în centrul ei bucuria citirii Torei și constă dintr-o slujbă cu ritualuri între care se citesc și anumite părți din Tora. Se scot sulurile Torei, după care credincioșii entuziasmați le iau și înconjoară cu ele podiumul de lectură de șapte ori, cântând sau recitând cuvinte de laudă. Acest gest îl fac și copiii, doar că ei poartă suluri în miniatură sau stegulețe – *Dicționar enciclopedic de iudaism*, trad. Viviane Pragier, C. Litma, Țălcu Goldstein, Editura Hasefer, București, 2001, pp. 726-727.

¹⁶ Viviane PRAGER, *Dicționar enciclopedic de iudaism. Schiță a poporului evreu*, Editura Hasefer, București, 2001, p. 726.

¹⁷ J. SWANSON, *Dictionary of Biblical Languages...*, p. 8525.

¹⁸ *Dicționar biblic*, p. 183.

vede bucuria ca fiind rezultatul prezenței Sfântului Duh (Ro 14, 17; 1 Tes 1, 16). În epistola către Galateni Apostolul Pavel este mai clar și ne spune că bucuria este rod al Duhului Sfânt („roada Duhului este dragostea, bucuria, pacea, îndelungă-răbdarea, bunătatea, facerea de bine, credința, blândețea, înfrânarea, curăția;” Ga 5, 22-23).

Viața celor ce îi urmează lui Hristos este o înaintare spre bucurie, nu doar ca o creștere personală în credință, ci și ca o participare la creșterea altora în credință. În Noul Testament se găsesc multe exemple în acest sens. Sfântul Apostol Pavel se bucură de faptul că Hristos este propovăduit („Hristos se propovăduiește și întru aceasta mă bucur. Și mereu mă voi bucura”, Flp 1, 18), sau când aude despre trăirea creștină a altora („ascultarea voastră este cunoscută de toți. Mă bucur deci de voi...”, Rm 16, 19; 1 Tes 3, 9; Col 2, 5). Se bucură și de buna rânduială a credincioșilor din Corint, în urma scrisorii de dojană, scrisoare care inițial i-a întristat, dar prin care a venit pocăința, cea care aduce mântuire („Cu tot necazul sunt covârșit de bucurie”; „Acum mă bucur, nu pentru că v-ați întristat, ci pentru că *v-ați întristat spre pocăință*”, 2 Co 7, 9, 13, 16).

Noul Testament nu este atât de clar ca Vechiul Testament cu privire la modul în care bucuria este exprimată. Vechiul Testament exprimă bucuria ca experiență profundă manifestată în adunarea comunității creștine. Se poate presupune că sărbătoarea comunității plină de bucurie a Vechiului Testament, cu cântece și laudă adusă lui Dumnezeu, a fost luată ca model de comunitățile creștine. Noul Testament îndeamnă ca bucuria să fie împărtășită (2 Cor 7, 13; Ro 12, 12) și chiar folosește cuvântul *sug-kairo* care îndeamnă „spre aceasta”, ca toți să se bucure împreună (1 Cor 12, 26; Filip 2, 17-18; Lc 15, 6,9).

Bucuria adânc înrădăcinată a creștinului nu este înlăturată atunci când apar situații negative în viață. Bucuria se trăiește și în suferință și în persecuție, așa cum învățăm din Predica de pe Munte (Mt 5, 11-12) și din viața Bisericii primare (FA 5, 41; 1 Tes 1, 6). Această experiență a bucuriei în suferințe o vedem și în viața Sfântului Apostol Pavel (2 Co 7, 4; Col 1, 24) care îi încurajează și pe creștini să se bucure (Flp 2, 17-18). Gândul la cele ce urmează după viața aceasta face ca suferințele pentru Hristos să constituie un mare prilej de bucurie (1 Ptr 4, 13). Astfel, pierderea averilor sau pătimirile sunt adevărate motive de bucurie (Evr 10, 34). Bucuria lui Dumnezeu și a tuturor celor mântuiți va fi deplină după ce Dumnezeu va judeca toate și va răsplăti pentru toate la nunta Mielului și a miresei Lui („Să ne bucurăm și să ne veselim și să-i dăm slavă, căci a venit nunta Mielului și mireasa Lui s-a pregătit (Ap 19, 7), când se va cânta cântarea „Aliluia” (Ap 19, 1, 3, 4, 6).

TERMENI EBRAICI PENTRU „BUCURIE”

Bucuria este exprimată în limba ebraică prin mai mulți termeni. De aceea, în Sfânta Scriptură întâlnim mai multe cuvinte care surprind starea de „bucurie”¹⁹. În cele ce urmează îi vom menționa pe cei mai reprezentativi.

¹⁹ J. SWANSON, *Dictionary of Biblical Languages...*, p. 8525.

a. *Simha*. Termenul „סִמְחָה” („*simha*”) înseamnă „bucurie, veselie”²⁰; în unele cazuri veselia este un răspuns sau o manifestare a închinării lui Dumnezeu, chiar și în împrejurări nefavorabile²¹; rădăcina „*smh*” se poate referi la a fi bucuros, plin de bucurie sau bucurie launtrică, a inimii (Is 4, 14; 105, 3; Pr 15, 30)²². Această rădăcină verbală se referă și la plăcere, mai exact la o stare de fericire ce vine pe calea simțurilor către corp, care oferă desfătare simțurilor. Este numită de obicei veselie și este ne-bunie, este deșertăciune. Exemple de utilizare a acestui termen cu sensul amintit întâlnim în Ecc 2, 1; 2, 10; 7, 4²³.

Acest cuvânt este întâlnit în multe locuri, deoarece multe ocazii și obiecte pot aduce starea de veselie unui om: vinul (Jd 9, 13; Eccl 10, 19), untdelemnul și miresmele (Pilde 27, 9); un fiu înțelept (Pr 15, 21; 10, 1; 27, 11); un cuvânt bun (Pr 12, 26), întâlnirea cu un om iubit (Is 4, 14), legea lui Dumnezeu (Is 19, 8) domnia celor drepți (Pr 29, 2) și sărbătorile lui Dumnezeu (Ne 12, 43). Dar Domnul și izbăvirea adusă de El este cel mai mare motiv al bucuriei (2 Par 20, 27; Ps 5, 11; 9, 2; 15, 9; 32, 12; 40, 1; 63, 11; 64, 4). Într-adevăr, bucuria Domnului este puterea omului (*hedwâ*, Ne 8, 10). În plus, multe dintre aceste pasaje îl invită pe om să împărtășească această bucurie. Astfel, Israelul este chemat să se bucure de sărbătorile și de sanctuarul său central (Dt 12, 7; 14, 26; 16, 11; 26, 11; 27, 7). Bucuria Israelului va fi completă odată cu restaurarea lor (Ps 13, 7; 125, 2; Is 9, 2; 25, 9; 35, 10; 51, 3, 11; 66, 13). Pe de altă parte, uneori cei răi se bucură rău de necazul celor neprihăniți (Ps 37, 16). În cele din urmă, precizăm că de bucurie au parte: Domnul (Ps 103, 31); munții, (Ps 96, 8); cei blânzi (33, 2); împăratul (Ps 20, 1); cerurile și pământul (1 Par 16, 31); copacii (Is 14, 8) și Egiptul (Ps 104, 37). Dar Israel este oprit să se bucure ca păgânii sau de necazul fraților (Os 9, 1; Avd 1, 12).

Ocaziile de bucurie sunt multe și pot fi: împotriva lui Dumnezeu, în afară de Dumnezeu și cu Dumnezeu. Neamurile se bucurau când triumfau peste Israel (Jud 16, 23), și nebunia este o bucurie pentru cel fără de minte (Pv 15, 21). Dar o astfel de bucurie trebuie să se sfârșească, iar cei mântuiți ai Domnului vor găsi bucurie veșnică și orice durere și întristare se va depărta de la ei (Is 51, 11).

Bucuria caracterizează nunta (Ir 25, 10) și festivitățile de despărțire (Fac 31, 27), dar cel mai adesea cuvântul este folosit pentru bucurie în Domnul în zilele sfinte (Nm 10, 10) și în ocaziile sacre de multe feluri (Ezr 3, 12). Astfel poporul se bucură în ziua încoronării lui Solomon (3 Rg 1, 40) și Israel se bucură în victorie (2 Par 20, 27). Neputința de a se închina Domnului cu bucurie și veselie a inimii va aduce judecata Lui (Dt 28, 47), iar David a numit leviții să anunțe bucuria la templu prin

²⁰ Laurențiu Gabriel IONESCU, *Dicționar ebraic-român*, Editura Galaxia Gutenberg, 2011, p. 139.

²¹ J. SWANSON, *Dictionary of Biblical Languages...*, p. 8525.

²² B.K. WALTKE, „smh”, în R.L. Harris, G.L. Archer, Jr. și B.K. Waltke (eds.), *Theological Wordbook of the Old Testament*, Moody Press, Chicago, 1999, p. 879.

²³ J. SWANSON, *Dictionary of Biblical Languages...*, p. 8525.

instrumente de cântare (1 Par 15, 16). Bucuria de pe căile nedrepte se sfârșește prin plângere (Pv 14, 13) și veselia din plăcere este deșărtăciune (Ecc 2, 1)²⁴.

b. *Sason*. Un alt termen folosit pentru bucurie în ebraică este „שִׂשׂוֹן” („*sason*”) și se traduce prin „bucurie, jubilar”²⁵. El exprimă o stare de mare bucurie și veselie, uneori cu mare prăznuire sau mulțumire sau cântări de laudă (Est 8, 16, 17; Is 12, 3; 22, 13; 35, 10; 51, 3, 11; 61,3; Ir 7, 34; 15, 16; 16, 9; 25, 10; 31,13; 33 ,9, 11; Ioil 1, 12; Za 8, 19 ș. u.)²⁶. Acest substantiv masculin este întâlnit de 22 de ori în Vechiul Testament și aproape peste tot vorbește despre bucuria umană și o mare încântare. De exemplu, în Ir 25,10 Dumnezeu se va folosi de Nabucodonosor pentru a lua de la păcătosul Iuda „glasul de bucurie și glasul de veselie”, și, în Ir 31, 13, Dumnezeu anunță că va „schimba întristarea lor în veselie” („*sason*”).

c. „*Masos*”. Cuvântul „שִׂשׂוֹן” („*masos*”) are înțelesul de „bucurie, jubilar”²⁷, veselie, voioșie”. Este tot substantiv masculin și este folosit de 17 ori în Vechiul Testament. El arată obiectul care cauzează bucurie. În Ps 147, 2, Muntele Sionului este „bucuria întregului pământ”²⁸.

d. „*Sus*”. Verbul „שׂוֹשׂ” („*sus*”) este întâlnit în Dt 28, 63 și 30, 9 de câte două ori în fiecare verset. Aici, printre avertismentele mozaice despre binecuvântări și blesteme, de trei ori Domnul este arătat ca bucurie peste Israel. Domnul binecuvintează pe poporul Său pentru ascultare și, în același timp, îi pedepsește pentru neascultare. „În ce chip s-a bucurat Domnul de voi, ca să vă facă binele și să vă înmulțească, tot așa se va bucura Domnul de voi să vă nimicească” (Dt 28, 63). Termenul „*sus*” pare că arată că Dumnezeu se bucură când îi binecuvintează pe cei drepti și îi pedepsește pe cei păcătoși. Din fericire, Dt 30, 9 arată că, atunci când Israel se întoarce la El, Domnul „se va întoarce și El, ca să se bucure de tine și să-ți facă binele”. Și în cărțile profeților se arată că Israel este obiectul bucuriei Sale (Is 62, 5; 65, 19; Ier 32, 41; Sof 3, 17)²⁹.

TERMENI GRECEȘTI PENTRU „BUCURIE”

Există trei mari grupe de cuvinte în Noul Testament care denotă bucuria și fericirea umană. În cazul lui „χαίρω”, confortul fizic și bună starea sunt baza pentru bucurie, fiind folosit și ca verb sub formă de salut. Se referă la beneficiile sănătății și ale fericirii pe care și le doresc oamenii. Pe de altă parte, „εὐφραίνω” indică simțirea subiectivă a bucuriei, și „ἀγαλλιάομαι” demonstrația exterioară a bucuriei și a mândriei și exultării cu care se confruntă închinarea publică³⁰.

²⁴ B.K. WALTKE, „smh”, 879.

²⁵ Laurențiu Gabriel IONESCU, *Dicționar ebraic-român*, p. 140.

²⁶ J. SWANSON, *Dictionary of Biblical Languages...*, p. 8607.

²⁷ Laurențiu Gabriel IONESCU, *Dicționar ebraic-român*, p. 87.

²⁸ G.G. COHEN, „Sus”, p. 873.

²⁹ G.G. COHEN, „Sus” p. 873.

³⁰ E. BEYREUTHER, „Joy”, „Rejoice”, în L. Coenen, E. Beyreuther și H. Bietenhard (eds.), *New international dictionary of New Testament theology*, vol. 2, Zondervan Publishing House, Grand Rapids,

„Χαίρω” – a se bucura, a se veseli³¹ pentru ceva (Col 1, 24; 2 Cor 6, 10). Termenii care fac parte din rădăcină sunt: „χαρά^a, ἄς”, care indică o stare de bucurie și mulțumire (Mt 28, 8) și „χαρά^b, ἄς” care trimite la cauza bucuriei (1 Tes 2, 19)³². Cuvântul „χαρά” se referă la starea de mulțumire sufletească sau de mare satisfacție rezultată dintr-un mare eveniment fericit sau în urma unei activități jertfelnice. Termenul este utilizat de multe ori și cu diferite sensuri.

Bucuria ca har sau ca dar vine de la Dumnezeu, deoarece El, Care este Iubirea, Pacea, Bucuria, Bunătatea, revarsă în inimile credincioșilor darurile Sale prin Duhul Sfânt (Rom 5, 5). În acest sens Sfântul Apostol Pavel zice: „Dumnezeul nădejdi să vă umple pe voi de toată bucuria și pacea (...) prin puterea Duhului Sfânt” (Rm 15, 13). Bucuria aceasta, venită de sus, este primită prin credință și apoi ascultare de cuvântul lui Dumnezeu.

Bucuria poate avea ca și cauză și fapte externe, ca în cazul magilor ce au văzut steaua și „s-au bucurat cu bucurie mare foarte” (Mt 2, 10), sau a femeilor mironosițe care „cu frică și cu bucurie mare alergau să-i vestească pe ucenicii Lui” (Mt 28,8) sau a ucenicilor care s-au bucurat nespus văzându-L înviat: (Lc 24, 41). Bucuria poate fi și răutăcioasă, atunci când lumea se bucură pentru suferințele sau întristările altora, dar bucuria aceea se va prefăce în jale, iar întristările în bucurie (In 16, 20-22; Iac 4, 9)³³.

Prezentul imperativ al verbului „*kairo*” apare frecvent în salutul „*kaire*” (sing.), „*kai- rete*” (plur.), „χαίρετε!” – „salut!”, „salutare!”, „La revedere!”³⁴, „Bucurați-vă!”, alături de verbul „*legei*”, la începutul unei scrisori³⁵. Aceași formulă este folosită la un toast (urare de sănătate), la despărțire (de rămas bun). Expresiile „*chairein chara megalen*” („a fi pătruns de bucurie intensă”) și „*chara chairein*” („bucurați-vă foarte mult”), care se regăsesc în Noul Testament, sunt influențate fără îndoială de Vechiul Testament (Mt 2, 10; In 3, 29; Is 66, 10). „*Kara*” denotă atât starea cât și obiectul bucuriei³⁶. În Vechiul Testament, „*kara*” apare numai în scrierile din urmă (în special în Înțelepciunea lui Solomon și 1-4 Mac) și este în principal o traducere a cuvintelor evreiești „*simha*” și „*sason*”. Se distinge de „*karis*” care cel mai des este tradus cu „*ben*” – „mulțumire, favoare”. Pentru cea mai mare parte din cuvintele din rădăcina „*sama*”, „*gil*”, și „*sis*”, (termeni pentru bucurie) este folosit termenul „*kairo*”³⁷.

1986, p 352.

³¹ Laurențiu Gabriel IONESCU, *Dicționar ebraic-român*, p. 187.

³² J.P. Low și E.A. NIDA, *Greek-English lexicon of the New Testament: Based on semantic domains*, vol. 1, United Bible Societies, New York, 1996, pp 301-303.

³³ Ioan MIRCEA *Dicționar al Noului Testament A-Z*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1995, pp. 70-71.

³⁴ Lambros PEŢINIS, *Dicționar grec român*, Editura Vox, București, 1995, p. 424.

³⁵ R. FUNNK, *A Greek Grammar of the New Testament and other Early Christian Literature*, University Press, Chicago, 1961, p. 480.

³⁶ E. BEYREUTHER, „Joy”, „Rejoice”, p. 356.

³⁷ E. BEYREUTHER, „Joy”, „Rejoice”, pp. 356-357

Aici nu este o distincție clară între folosirea lui „*kairo*” și a lui „*euphraino*”. Cele două cuvinte sunt adesea sinonime (Plg 4, 21; Pv 29, 6; Est 8, 17; și alte părți), deși Sir 30, 16 permite o oarecare diferențiere. Practic „*euphraino*” este mai aproape de „ἀγαλλιάομαι” și ambele acoperă sentimentul subiectiv și cauza obiectivă a bucuriei. El vine cel mai aproape de evreescul „shalom” („*pace, salvare*”) și, în fapt, este folosit pentru a traduce aceasta în Is 48, 22; 57, 21 (cf. Tob 13, 14 – „se vor bucura de pacea Ta”). Verbul și substantivul nu apar de multe ori în contextul bucuriei din închinare (Ps 31, 11). „*Agalliomai*” și „*euphraino*” sunt folosite aproape exclusiv în astfel de pasaje³⁸.

O utilizare diferită, ca salut, apare în special în 1-4 Mac. Semnificația generală de a fi bucuros, de a fi mulțumit, se găsește în Fc 45, 16; Is 39, 2. În Vechiul Testament există bucurie pentru lucrurile bune ale vieții, cum ar fi: sănătatea (Sir 30, 16), înțelepciunea copiilor (Pv 23, 25), pacea în țară (1 Mac 14, 11). Dar autorul Proverbelor avertizează de asemenea că bucuria este trecătoare și este amenințată de vicisitudinile vieții: după răs vine plâns (Pv 14, 13). Dumnezeu este dătătorul a tot binele și a toată binecuvântarea, întărind în momente de ispită și de suferință (Ier 15, 16). Frica de Domnul este astfel o sursă de bucurie (Sir 1, 12). În consecință, „*kairo*” servește și pentru a descrie bucuria eshatologică (Ioil 2, 21, 23; Is 66, 10, 14, Za 10, 7; Tob 13, 7-8) împreună cu „ἀγαλλιάομαι”³⁹.

În Noul Testament, verbul și substantivul apar mai ales în evanghelii și în epistolele pauline (verbul de 74 de ori, iar substantivul de 59 de ori). Scrierile în care se găsesc „*kairo*” și „*kara*” se găsesc după cum urmează: de 20 de ori în Lc; de 11 ori în FA; de 18 în In; de 12 ori în Mt; de 14 ori în Flp; de 13 ori în 2 Cor; de 7 ori în Rm și de 6 ori în Tes⁴⁰. Cuvântul apare mai ales acolo unde se amintește despre a doua venire a lui Hristos. Dar nu trebuie neglijat faptul că întregul mesaj al Noul Testament despre lucrarea mântuitoare a lui Dumnezeu este un mesaj de bucurie (Evanghelia).

Folosirea generală, ca o salutare a lui „*kairēn*”, este întâlnită la începutul unei scrisori din FA 15, 23; 23, 26; Iac 1, 1. În In 1, 10 cei cărora li se adresează sunt avertizați să refuze ospitalitatea păgânilor, pentru a evita orice implicare în faptele lor rele. În Mt 28, 9 Hristos Cel înviat se face cunoscut discipolilor Săi folosind mereu familiarul „*kairēte*”. Când, în Mt 26, 49; 27, 29 și locurile paralele Mc 15, 18; In 19, 3, Iisus este salutat în răs ca rabin sau rege al evreilor, există o ironie ascunsă, deoarece i se dă

³⁸ E. BEYREUTHER, „Joy”, „Rejoice”, p. 357

³⁹ La rabinii iudei, bucuria venită din lege este evidentă. Citirea Pentateuhului este descrisă ca bucuria legii sau plinătatea bucuriei – cf. G. KITTEL și G.W. BROMILEY, *Theological Dictionary of the New Testament*, vol. 2 (1964-74), p. 773. În Qumran bucuria (*simha*) izvorăște de la cunoașterea adevărului (1 Hymns, Hodayot, 11:30) dar aici este cunoașterea lui Dumnezeu, a milei față de aleșii săi. Aici este un contrast decisiv între tristețea prezentă în necaz și osândă (1 Hymns, Hodayot, 9, 24) și bucuria victoriei finale (1 War Scroll 13, 12; 14, 4, 18, 8). Un steag în bătălia finală poartă inscripția „Bucuria lui Dumnezeu” (1 War Scroll 4, 14) și după victorie fii luminii vor fi schimbați în glorie și bucurie veșnică (Hymns, Hodayot, 13, 6).

⁴⁰ E. BEYREUTHER, „Joy”, „Rejoice”, p. 357.

în mod neintenționat salutul care i se cuvenea. În Lc 1, 28, Maria nu este înfricoșată de termenul „*kaire*” însuși, cât de mesajul pe care îl aduce.

Conform Evangheliilor sinoptice, venirea lui Iisus aduce un timp de bucurie. „Pot oaspeții nunții plânge atâta timp cât mirele este cu ei?” (Mt 9, 15 și locurile paralele: Mc 2, 19; Lc 5, 34). Faptul că a adus mântuirea eshatologică, îl deosebește clar de Ioan Botezătorul și de ceilalți profeți ai Vechiului Testament: orbii văd, ologii umblă, leproșii sunt vindecați, surzii aud și săracilor li se predică evanghelia (Mt 11, 5; Lc 7, 22). Efectul lucrării Sale și a predicii este de a aduce bucurie (Lc 19, 6). Chiar și atunci când El a devenit o ofensă, și calea celor care merg pe urmele Lui duce la suferință și persecuție, bucuria asigurată de mântuire, nu trebuie pierdută: „bucurați-vă și vă veseliți, pentru că plata voastră este mare în ceruri” (Mt 5, 12). Iisus este judecătorul pentru toată lumea. Cei care vor rămâne credincioși Lui și primesc cuvântul Lui cu bucurie (Mt 13, 20 și locurile paralele Mc 4, 16; Lc 8, 13), vor auzi într-o zi chemarea intrării la banchetul bucuriei Domnului. Când ucenicii L-au întâlnit pe Hristos înviat, ei au fost cuprinși nu doar de frică, ci și de mare bucurie (Mt 28, 8; Mc 16, 8; Lc 24, 9).

În Evanghelia după Luca bucuria este una din temele sale de bază: Zaharia promite bucurie și veselie; mulți se vor bucura la nașterea lui Ioan (Lc 1, 14) pentru ceea ce Dumnezeu este pe cale să facă pentru poporul Său (Lc 12, 15). Când Elisabeta o întâlnește pe mama Mântuitorului (Lc 2, 11), copilul saltă de bucurie în pântecul ei („*en agalliasei*”, Lc 1, 44). Lauda lui Dumnezeu în limba maiestuoasă a psalmilor în Vechiul Testament este exprimată în răspunsul Mariei („*egalliasen*”, „*s-a bucurat*”, Lc 1, 47) și în imnul lui Zaharia (Lc 1, 68)⁴¹. Baza și conținutul acestei bucurii este mesajul de la nașterea lui Iisus, că prin El Dumnezeu a vizitat și a răscumpărat poporul său (Lc 1, 68), că a avut grijă de omenirea pierdută, așa cum a promis părinților (Lc 1, 55) și la profeți (Lc 1, 70) și că are bunăvoința (Lc 2, 14) față de oameni. Bucuria este consecventă în minunile lui Iisus (Lc 13, 17). Cei 70 de ucenici se pot bucura pentru că au putere asupra duhurilor rele (Lc 10, 17), dar Hristos îi cheamă la o bucurie mai mare „bucurați-vă pentru că numele voastre sunt scrise în cer” (Lc 10, 20; Mt 7, 22). Dumnezeu se adresează cu milă celor pierduți; totul depinde de asta. Există bucurie în cer pentru un păcătos care se pocăiește (Lc 15, 7 ; 10, 23)⁴². Într-adevăr cap. 15 cu parabolele despre oaia pierdută, drahma cea pierdută și fiul risipitor prezintă chemarea lui Iisus, ca toți să ia parte la bucuria prilejuită de *întoarcerea celor rătăciți* (Lc 15, 6, 9, 32)⁴³.

⁴¹ J.P. LOW și E.A. NIDA, *Greek-English lexicon...*, p. 303.

⁴² E. BEYREUTHER, „Joy”, p. 353.

⁴³ „În contrast cu nota de teamă și de uimire care încheie textul de la Marcu (16, 8), concluzia Evanghelistului Luca este remarcabilă pentru uimirea sa și bucuria deplină (Lc 24, 11; 41, 52). Versetul 46 poate fi privit ca rezumat al întregii evanghelii a Sfântului Apostol Luca. Urmând anii lui Iisus, vin anii Bisericii (47), când pocăința se va propovădui în numele Său (și aici există ideea că pocăința aduce bucurie). Acesta este mesajul care va fi transmis dincolo de granițele lui Israel și predicat tuturor popoarelor” – cf. BEYREUTHER, *New international dictionary*, p. 353.

Acest fel de bucurie este înregistrat în Faptele Apostolilor, acolo unde este repetată expresia bucuriei asupra extinderii Bisericii la nivel mondial. Este mai întâi de toate bucuria apostolilor care suferă rușine și persecuție pentru numele lui Hristos (FA 5, 41; Mt 5, 11). Ucenicii experimentează o astfel de bucurie prin acțiunea Sfântului Duh (FA 13, 52; 7, 55). Persecuția nu poate opri cursul victorios al evangheliei (FA 20, 24 „*meta kara*”s – „*cu bucurie*”). Există bucurie pentru venirea neamurilor (FA 11, 23; 13, 48; 15, 13). Când evanghelia este predicată neamurilor și sunt botezate, persoanele în cauză sunt pline de bucurie (FA 8, 8, 39; 15, 31)⁴⁴.

În *Evanghelia după Ioan*, termenul eshatologic „*kara pepleromene*” „bucurie perfectă, plinătatea bucuriei” (de asemenea în 1 In 1, 4; 2 In 1, 12) este o caracteristică importantă. Încă de la începutul Evangheliei, Ioan Botezătorul, prietenul mirelui, mărturisește că bucuria lui s-a împlinit acum, prin Hristos (In 3, 29⁴⁵ cf. Mt 9, 14 par Mc 2, 18; Lc 5, 33). A sosit timpul eshatologic în care semănatul continuu există alături de timpul de recoltare (In 4, 35) și în care Iisus îndeplinește deja lucrarea pe care a primit să o facă (In 4, 34). Avraam din cer se alătură cu bucurie acestei zile când recolta începe să se adune (In 8, 56). Bucuria perfectă pe care Iisus o are pentru că el este în comunicare deplină cu Tatăl (In 14, 20) și voia Lui (In 4, 34) trebuie să fie acordată și ucenicilor (15, 11). Aceasta a cerut de la Tatăl (17, 13) și, prin urmare, îi îndeamnă să rămână în El (15, 4) și în iubirea Lui (15, 8)⁴⁶. Lucrarea Lui de dragoste este finalizată punându-și viața pentru prieteni (15, 13), însă totuși va fi descoperit pe deplin numai atunci când El va pleca de la ei (16, 10). Dar El nu îi lasă orfani (14, 18), El îl roagă pe Tatăl să le trimită „*parakletos*” (14, 16, 26). Hristos Se arată ca fiind cel înviat (14, 19; 20, 20), iar „ucenicii s-au bucurat” („*echaresan*”) și El le-a promis că rugăciunea în numele Său va fi ascultată (15, 6)⁴⁷.

Cuvântul *chara* este folosit de Sfântul Apostol Pavel în epistolele sale pentru a arăta că: a) bucuria și slava sa sunt tesalonicenii, deoarece aceștia progresează în credință (1 Tes 2, 19); b) bucuria este răsplata celui credincios pentru cele îndurate din pricina lui Hristos (Col 1, 24; 2 Co 6, 10); c) bucuria este roadă a Duhului Sfânt (Gal 5, 22)⁴⁸.

Epistolele pauline mărturisesc paradoxul că bucuria creștină se găsește numai în mijlocul tristeții, a necazului și a grijilor. Într-adevăr, acesta este locul exact unde își dovedește puterea. Această bucurie are sursa dincolo de bucuria umană pământe-

⁴⁴ E. BEYREUTHER, „Joy”, p. 354.

⁴⁵ Pr. Dr. Ioan MIRCEA, *Dicționar al Noului Testament*, p. 71.

⁴⁶ J. P. LOW și E.A. NIDA, *Greek-English lexicon...*, p. 303.

⁴⁷ Lumea nu poate lua de la ei bucuria și consolarea cum nu poate lua nici pacea pe care El o da (In 14, 27; 16, 33) pentru că ei sunt întemeiați pe revelație și nu aparțin acestei lumi. Acesta este motivul pentru care discipolii săi sunt separați de lume și sunt expuși la ura și persecuția lumii (In 15, 19; 16, 2). Dar teama este alungată pentru că Iisus a biruit lumea (In 16, 33 1 In 1,4). Tristețea prezentă se va prefăce în bucurie (In 16, 22). Această bucurie eshatologică „nu este descrisă ca o condiție psihică a răpirii, dar este definită ca fiind situația în care credincioșii nu mai trebuie să ceară nimic – R. BULTMAN, *Evanghelia lui Ioan* (1971), p. 583.

⁴⁸ *Dicționar biblic*, p. 184.

scă. Este bucuria „*en Kirio*”, în Domnul. Sfântul Apostol Pavel amintește mereu cititorilor săi despre existența ei și îi și îndeamnă să se bucure în Domnul (Flp 3, 1; 4, 4, 10; Rom 12, 12; 2 Cor 6, 10). Este bucuria credinței (Flp 1, 25; Rom 15, 13). Își are baza în nădejde și credință, în ciuda tuturor luptelor și temerilor (2 Cor 7, 5), este siguranța dreptății lui Hristos (Rm 8, 31) și așteaptă cu nerăbdare venirea Sa ca Domn înviat. Asemenea bucuriei credinței, ea este rodul Duhului (Ga 5, 22) și se vorbește despre ea ca bucurie în Duhul Sfânt (Rm 14, 17; 1 Tes 1, 6). Este, deci, un dar spiritual și în acest sens se apropie de ideea de „*karis*”, „*har*”. Lucrul important este ca să primească Evanghelia și să se împărtășească de lucrarea și bunătatea lui Dumnezeu cât mai mulți oameni (Flp 1, 5, 15-18)⁴⁹.

În 2 Corinteni se pune bucuria în contrast direct cu suferința, prin care nu se înțelege numai suferința cauzată de încercările exterioare, ci și întristarea cauzată de muștrările apostolice. El scrie corintenilor că „lucrăm cu voi” pentru bucuria voastră (2 Co 2, 3). Viața corintenilor nu trebuie să fie condusă prin durerea din această lume, care produce moartea (7, 10), ci prin bucuria unei credințe purificate. Prin muștrarea sa, Pavel și-a recăpătat încrederea în ei (7, 13), pentru că avertismentul său a avut un efect benefic. Aproape îi era teamă că a fost prea sever (7, 11), până când teama lui a fost înlăturată de Tit, acum având chiar mai multe motive de bucurie.

Sfântul Apostol Pavel scrie epistola către Filipeni din închisoare (posibil în Efes), când încă era nesigur de rezultatul procesului său. Aici este evident că se simte singur (Flp 2, 20) și că propovăduirea evangheliei era în pericol (1, 15; 2, 21). Deși aici a fost ocazie de supărare, cu toate acestea existau și motive de mulțumire și de bucurie neclintită: mulțumire pentru primirea evangheliei de către filipeni (Flp 1, 5) și bucuria pentru propovăduirea continuă a lui Hristos (1, 18). Constrâns de evanghelie și de Hristos însuși, Apostolul Pavel își îndeamnă cititorii săi să se bucure împreună cu el (2, 17), să se îngrijească de cei din jurul lor (4, 16) și să gândească la fel având „aceeași iubire, aceleași simțiri, aceeași cugetare” a duhului (2, 1-2). Chiar dacă el și-ar întâlni curând moartea, nu va fi rușinat, deoarece Hristos va fi preaslăvit în trupul său! (1, 20).

În epistola către Filipeni, bucuria este deci un sfidător continuu „cu toate acestea” (cf. Flp 2, 17; 4, 4). Acest, „cu toate acestea” își întinde puterea nu din sine, ci: din rugăciunea neobosită care pune fiecare nevoie înaintea lui Dumnezeu (4, 6 cf. 1 Tes 5, 16; Col 1, 11); din răspândirea evangheliei (Fil 1, 5; 1 Tes 1, 9; Col 1, 5) și de la creșterea înfloritoare a bisericilor misionare (Flp 4, 10; 1 Tes 2, 20, „căci tu ești slava și bucuria noastră”). Dar mai presus de toate este bucuria în Domnul (Flp 4, 4). Perioada actuală de încercare și de primejdie este limitată. „Domnul este aproape” (Flp 4, 5 cf. 1 Tes 5, 2; 3, 3). Prin urmare bucuria se realizează, în primul rând, pe speranța că după ce vom suferi împreună *vom fi glorificați împreună* (Rm 8, 17). Această bucurie și credință în așteptarea zilei lui Hristos, pune experiența noastră prezentă într-o perspectivă adevărată. Pe de o parte, această blândețe (Flp 4, 5) ne dă timp li-

⁴⁹ J.P. Low și E.A. NIDA, *Greek-English lexicon...*, p. 303.

ber ca să putem simpatiza cu ceilalți (Rm 12, 15). Pe de altă parte, ne amintește că bucuriile și necazurile noastre prezente aparțin numai acestei vieți și sunt trecătoare (1 Co 7, 30; 2 Co 6, 10)⁵⁰.

Iac 1, 2 învață pe creștini să se bucure de martiriu (FA 5, 41). În cursul istoriei bisericii, cu toate acestea, acest lucru a degenerat adesea în a căuta martiriul de dragul lui. Iac 4, 9 nu trebuie interpretat ca și cum aceasta ar fi credința mântuitoare a Noului Testament. O astfel de viziune este împiedicată de ascultarea de Domnul înviat. Pentru că ar nega premiul, odată pentru totdeauna, al lucrării Sale pe cruce⁵¹.

„Εὐφραίνω” – „bucurie, înveselire”, „a face pe cineva să se bucure” (2 Co 2, 2). Substantivul derivat din această rădăcină „εὐφροσύνη, ης”, „o stare de bucurie, veselie, voioșie”⁵², „a (se) desfăta”, „a (se) delecta”, „a se bucura”⁵³. Verbul „*eufraino*” se găsește în greaca colocvială începând cu Homer și înseamnă „a înveseli, a bucura o persoană, un mijloc de a face fericit”⁵⁴. Substantivul „*eufrosine*” (începând cu Homer) înseamnă „bucurie, veselie”. O astfel de bucurie provine în mare parte din acele evenimente și situații care dau naștere bucuriei comune. Cu toate acestea filozofii folosesc cuvântul pentru bucuria introspectivă și spirituală.

În Septuaginta cuvântul este folosit mult mai frecvent decât „χαίρω” și nu se deosebește mult de „ἀγαλλιάομαι”⁵⁵. Folosirea sa este concentrată în anumite cărți ale Vechiului Testament (Dt și în special Ps, Plâng, Ecc și Is). În plus este folosit cu o deosebită prezență în Înțelepciunea lui Isus Sirah. Asemănător este regăsit și substantivul. Cuvântul exprimă bucuria de la sărbătorile cultice, dar conceptul despre Dumnezeu din Vechiul Testament, previne tipul de orgie extatică atât de comună în păgânism, unde distincția dintre uman și divin devine neclară.

Bucuria poate fi și cea a inimii unui individ, venită în special în urma răspunsului lui Dumnezeu în situații de nevoi (Ps 13, 7). În cele din urmă, „*euphraino*” este fo-

⁵⁰ Această învățătură paulină, despre bucurie în suferință și în ispite și-a dovedit valoarea când au fost scrise epistolele ulterioare din Noul Testament. În acest timp persecuția creștinilor era atât de severă încât amenința însăși existența bisericii (1 Pt 4, 13; cf. Rm 8, 17). Faptul de a fi jefuiți de bunurile materiale nu i-a putut lipsi de bucuria lor (Evr 10, 34). Pentru toate acestea persecuția a adus încă o primejdie foarte reală (Evr 12, 11). Prin urmare credincioșii sunt îndemnați să-și exercite răbdarea (Evr 10, 36) și să continue ascultarea în doctrina sănătoasă (Evr 12, 17). Hristos a renunțat de bunăvoie la propria sa bucurie și a luat asupra Sa rușinea crucii. Numai privind la el putem obține răbdarea și trecerea peste ispite (Evr 12, 12; 1 Pt 1, 8), K. BARTH, *The Epistle to the Philippians*, 1962, p. 120.

⁵¹ E. BEYREUTHER, „Joy”, p. 356.

⁵² J.P. LOW și E.A. NIDA, *Greek-English lexicon...*, p. 303.

⁵³ Lambros PEŢINI, *Dicționar grec-român*, p. 2201; a se vedea și Laurențiu Gabriel IONESCU, *Dicționar grec-român. Dicționarul studentului; limba greacă-koiné*, Galaxia Gutenberg, Târgu Lăpuș, 2011, p. 74. Autorul dă doar varianta ultimă: „a se bucura”.

⁵⁴ Dumnezeu Însuși radiază bucuria prin intermediul Logosului, mai ales asupra celor care prin virtuțile lor se dovedesc a fi vrednici. Tot ceea ce aparține lui Dumnezeu are aceeași caracteristică: înțelepciunea (*sophia*) este plină de încântare (*kara*), bucurie (*euphrosyne*) și alte lucruri bune – cf. KITTEL G. și BROMILEY G. W., *Theological Dictionary of the New Testament*, p. 773.

⁵⁵ E. BEYREUTHER, „Joy”, p. 358.

losit alături de „*agalliao*” pentru a exprima bucuria eshatologică la care participă chiar cerurile și pământul (Ps 96, 11; 97, 1), și Dumnezeu Însuși (Is 65, 19)⁵⁶. Bucuria este o trăsătură a lumii veșnice a lui Dumnezeu. Aici se poate vedea că bucuria festivă de la marile sărbători comune: bucuria venită din mâncare, băutură și răcorirea corporală, devine o imagine vie a bucuriei eshatologice. În rest cuvântul este folosit cu multe sensuri: bucuria ca emoție (Ps 16, 11); bucuria în cineva sau în ceva (Eccl 11,9); bucuria în Dumnezeu (Ne 8, 10; Ps 33, 21); bucuria în cuvântul lui Dumnezeu (Ier 15, 6; Ps 119, 14); bucuria din ținerea poruncilor (Ps 118, 162); bucuria pentru venirea mântuirii (Is 35, 10; 52, 12).

În Noul Testament cuvântul „*kairo*” este clar preferat ca termen pentru bucurie (în contrast cu frecvența sa relativă în LXX). „*Euphraino*” este întâlnit în 16 locuri din care 8 sunt în scrierile Sfântului Apostol și Evanghelist Luca, 3 la Sfântul Apostol Pavel și 3 în Apocalipsă. „*Eufrosine*” se mai găsește și în cartea Faptele Apostolilor dar numai de două ori⁵⁷.

„*Eufrainō*” denotă, prin urmare, în Noul Testament, bucuria festivă a societății, nu emoțiile subiective ale unui individ. În Lc 12, 19; 16, 19 se referă doar la mâncare, băutură și a te bucura doar tu însuși, considerând că toate posesiunile materiale sunt meritul propriu. Pe de altă parte, accentul pe bucuria produsă de Dumnezeu este o trăsătură specifică scrierilor lucanice (χαίρω). Evanghelia lui Luca este marcată de bucurie. Astfel Lc 25, 23, 32 este o invitație la veselie și bucurie pentru revenirea fiului pierdut, în timp ce, în versetul 29 din același capitol (15), fiul cel mai în vârstă dorește în mod invidios o veselie doar pentru sine și prietenii săi. Cartea Faptele Apostolilor 14, 17 vorbește despre bucuria din darurile naturii ca fiind darurile lui Dumnezeu. FA 2, 26, 28, aplicând psalmul 28, 11 la înviere, vorbește despre bucurie în prezența lui Dumnezeu. Pe de altă parte, FA 7, 41 se referă la bucuria nerușinată a lui Israel când se închină în fața vițelului de aur (cf Is, 32, 4, 6).

Sfântul Apostol Pavel, în mod normal, folosește verbul „*kairo*” (chiar în contextul 2 Cor 2, 2), dar în Ro 15, 10 și Ga 4, 27 este influențat de conotațiile Vechiului Testament. În Ro 15, 10 el vede împlinirea lui Dt 32, 43: motivul pentru bucurie este acela că mesajul lui Hristos a venit acum la neamuri. Similar, în Ga 4, 27, chemarea la bucurie este aplicată la evrei și la neamuri.

De asemenea, în Ap 12, 12 și 18, 20, care se bazează pe citate din VT (cf. Is 44, 23; 49, 13; Ier 15, 48; Ap 11, 10), este o bucurie eshatologică, exprimată de „*euphraino*”. Faptul că bucuria eshatologică apare adesea în Noul Testament, sub forma unei sărbători vesele, și că Iisus Însuși pe pământ nu refuză să se alăture meselor festive comune, indică că „*euphraino*” este în deplină concordanță cu mesajul bucuriei evangheliei.

⁵⁶ E. BEYREUTHER, „Joy”, p. 358.

⁵⁷ E. BEYREUTHER, „Joy”, p. 358.

„Αγαλλιάομαι” – „exultare, bucurie mare, a fi încântat la culme”⁵⁸, „a fi plin de veselie”⁵⁹, „extrem de bucurios”⁶⁰, „mai ales bucurie spirituală”, „un fruct al vizitei Domnului, al convertirii, al virtuții, al harului, o bucurie a sfinților”⁶¹; corespunde substantivului „ἀγαλλίασις” „exultare, bucurie mare”⁶², „fericire, veselie”⁶³, implicând adesea și mișcări ale corpului (Lc 1, 44). Corespunde și lui „ἀγαλλιάω” – „a se bucura”, „a fi plin de veselie”, „a experimenta o mare stare de bucurie” (Lc 1, 47)⁶⁴. Se găsește doar în Septuaginta (LXX), în Noul Testament și în scrierile evreiești și creștine dependente de ele. S-a format mai târziu, din limba greacă profană „*agallo*” și „*agallomai*” (de la Homer încoace) și are următoarele sensuri: a) să înfrumusețeze, să onoreze, să glorifice, să cinstească (la Platon și Aristotel); b) a face spectacol, a se lăuda cu ceva (Herodot); c) a se bucura, experiență plăcută în ceva (Homer); d) a fi în bucurie (Herodot). Acestea sunt emoțiile umane de bază a bucuriei pe care le posedă omul⁶⁵.

În Septuaginta „*agalliomai*” și „*agalliasis*” există cel mai frecvent în traducerea lui „*gil*” (bucurie) și „*ranan*” (plâns de bucurie). Ei indică bucuria prilejuită de sărbătorile cultice, care exprimă public actul lui Dumnezeu de salvare în trecut și în prezent (Ps 32, 11), dar nu unul orgiastic ca în cultele cananiților. „*Agalliomai*” exprimă atât bucuria colectivă cât și cea individuală, bucuria din recunoștință față de Dumnezeu (Ps 9, 14; 15, 9; 20, 1; 30, 7; 34, 27; 91, 4). Această bucurie recunoaște salvarea adusă de Dumnezeu până în prezent, dar și pe cea viitoare (Avc 3, 18). Prevederile cultului public trec, dar bucuria îmbrățișează universul creat, martorii tăcuți ai actelor puternice ale lui Dumnezeu cum ar fi cerurile, pământul, munții, insulele, marea, toate sunt chemate la aceasta (Ps 88, 12; 95, 11). Dumnezeu însuși se va bucura, împreună cu toți, de Noul Ierusalim (Is 65, 19). După spusele profeților, și cei dinainte și cei de după exil se bucurau în Dumnezeu, chiar în cele mai grele situații, cu recunoștință față de mântuirea finală și bucuria mesianică. Privind în direcția eshatologică atitudinea de mulțumire și laudă a ajuns la cea mai profundă exprimare (cf. Is 25, 9; Ps 96, 11; 97, 8; 125, 2, 5;)⁶⁶.

⁵⁸ E. BEYREUTHER, „Joy”, p. 358.

⁵⁹ Laurențiu Gabriel IONESCU, *Dicționar grec-român*, p. 1.

⁶⁰ Henry George LIDDELL, Robert SCOTT, *A Greek-English lexicon*, Clarendon Press, Oxford, 1996 p. 50.

⁶¹ G. W. H. LAMPE, *A patristic Greek lexicon*, Clarendon Press, Oxford 1961, p. 53.

⁶² E. BEYREUTHER, „Joy”, p. 358.

⁶³ Lambros PETINI, *Dicționar grec-român*, p. 14.

⁶⁴ J.P. LOW și E.A. NIDA, *Greek-English lexicon...*, p. 303.

⁶⁵ J.P. LOW și E.A. NIDA, *Greek-English lexicon...*, p. 303.

⁶⁶ Bucuria pentru actele de mântuire ale lui Dumnezeu din trecut, prezent și viitor a continuat să fie caracteristică printre rabini. Astfel scopul întregii vieți a evreului era să-L slăvească pe Dumnezeu. În contrast cu rabinii, iudeii, comunitatea de la Qumran afirmă că ziua mântuirii a început deja. Aduc laudă și rugăciune lui Dumnezeu (mai ales în *imnuri hodayot* și în partea finală a *Regulamentului Comunității* (*Community Rule*) sau din *manualul de disciplină* (*Manual of Discipline*)), bucurându-se că le-a dat mântuire și cunoașterea secretelor Lui, J.P. LOW și E.A. NIDA, *Greek-English lexicon...*, p. 303.

În Noul Testament „*agalliomai*” este întâlnit de 11 ori și „*agalliasis*” doar de 5 ori (comparativ cu „*kairein*” care este întâlnit de 74 de ori)⁶⁷. Cuvintele sunt folosite ca în Septuaginta, dar cu această diferență: în bucuria veșnică, bucuria vine din recunoștința și încrederea neclintită în Dumnezeu care a ajutat și continuă să ajute pe poporul Său Israel. El va înlătura toate dorințele și suferința în ultimul său act de eliberare, la venirea lui Mesia. În Noul Testament, bucuria se îndreaptă spre Dumnezeu, care acum, în Iisus Hristos, a inaugurat deja epoca eshatologică a mântuirii și o va completa cu glorie la a doua venire.

În Evanghелиi este jubilara chiar înainte de venirea lui Iisus. Zaharia cântă de bucurie când premergătorul Domnului a fost născut (Lc 1, 14), și chiar și copilul din pânțele Elisabetei a împărtășit bucuria (Lc 1, 44). Mântuitorul Însuși a vorbit despre israeliții credincioși, care pentru un scurt timp s-au bucurat în lumina Sfântului Ioan Botezătorul (In 5, 35). Fecioara Maria, în cântarea sa, se bucură că a primit un loc în planul mântuirii lui Dumnezeu (Lc 1, 47). Iar Mântuitorul, nu doar îi cheamă pe oameni la bucurie, ci o trăiește El Însuși. Fericirile se încheie cu îndemnul: „Bucurați-vă și vă veseliți pentru că plata voastră este multă în ceruri” (Mt 5, 12; Lc 6, 23). Domnul se bucură în Duhul deoarece timpul salvării a venit. Chiar și Avraam s-a bucurat că a văzut ziua mântuirii (In 8, 56). Sfânta Cruce, învierea lui Hristos și a doua venire au devenit bază a bucuriei. Și David s-a bucurat și s-a veselit, chiar și trupul lui s-a odihnit în nădejde că nu-i va lăsa Domnul sufletul în iad (FA 2, 26; Ps 15, 10). Temnicerul din Filipi s-a veselit („*egalliasato*”) cu toată casa sa, pentru că au intrat prin credință și botez în comunitatea celor ce se mântuiesc (FA 16, 34). La frângerea pâinii, Biserica timpurie cânta cu bucurie, anticipând a doua venire a lui Hristos cel înviat FA 2, 47)⁶⁸.

În restul Noului Testament (cu excepția Evangheliei după Marcu și a Epistolei sobornicești a Sfântului Apostol Iuda) cuvântul apare sporadic. În Evr 1, 9, Dumnezeu Însuși se adresează lui Hristos ungându-L cu untdelemnul bucuriei („*agalliasis*”). În Iuda 24 se vorbește de Dumnezeu „Cel ce poate să vă păzească pe voi de orice cădere și să vă pună înaintea slavei Lui neprihăniți, cu bucurie mare” („*en agalliasei*”, FA 2, 46). În 1 Ptr Biserica este chemată să depășească suferințele ei prezente privind spre bucuria care vine de la Hristos (1 Ptr 1, 6, 8; 4, 13)⁶⁹. În Apocalipsă credincioșii sunt chemați de o voce la sfârșitul timpului plângerii care zice: „Să ne bucurăm, și să ne veselim („*kairomen kai agalliomen*”) și să-i dăm slavă” (Ap 19, 7). În Mt 5, 12; Lc 1, 14; 1Pt 1, 8 și 4, 13, „*chairo*” și „*agalliomai*” sunt folosiți împreună⁷⁰.

⁶⁷ E. BEYREUTHER, „Joy”, p. 359.

⁶⁸ J. JEREMIAS, *The Eucharistic Words of Jesus* (1966), 254. Pavel nu folosește cuvinte dar nu este străin de idee. El o exprimă prin verbul *kauchsthai*, a (se) lăuda.

⁶⁹ E. BEYREUTHER, „Joy”, p. 359. Bucuria este experimentată prin mântuirea realizată de Iisus Hristos în trecut, personal trăită în prezent și cu încredere așteptată în viitor. Privite în așa fel suferințele acestui veac sunt depășite mai ușor, și chiar dacă sunt grele, ele sunt pricină de mare bucurie. Această bucurie se bazează în întregime pe Persoana lui Hristos înviat, baza pentru toată bucuria noastră.

⁷⁰ Mai sunt și alți termeni în limba greacă folosiți în Sfânta Scriptură care exprimă ideea de bucurie. Între aceștia mai importanți sunt: ἡλαρότης, ἡτος care exprimă starea de bine dispus, fericire, voie

CONCLUZII

Din cele prezentate în cuprinsul acestui studiu, se poate vedea că starea de bucurie este foarte prezentă în Sfânta Scriptură. Ea este exprimată în limbile ebraică și greacă prin mai multe cuvinte.

Avem mai întâi cuvintele ebraice „*simha*” („שִׂמְחָה”) și „*sason*” („שִׂשׂוֹן”), traduse în general în limba greacă prin „*kairo*” („χαίρω”). Ele sunt folosite, de obicei, pentru a exprima bucuria generală, fiind utilizate în multe locuri și cu multe sensuri, desemnând mai multe feluri de bucurie. Uneori cuvântul „*kairo*” se întâlnește ca sinonim cu alte cuvinte grecești amintite în lucrare.

Avem apoi cuvântul ebraic „*samah*”, tradus în Septuaginta prin „*euphraino*” („εὐφραίνω”). „*Euphraino*” este întâlnit începând cu Homer și este mai aproape de „*agalliaomai*”, îndreptat fiind spre sensul de bucurie venită din pace, salvare. Filosofi folosesc acest cuvânt pentru a exprima bucuria interioară. În Septuaginta, este folosit pentru exprimarea bucuriei de la sărbătorile cultice, dar și a bucuriei venite în urma răspunsului pe care Dumnezeu îl dă omului. Este folosit, alături de „*agaliomai*” și pentru a exprima bucuria eshatologică.

În cele din urmă, cuvântul „*αγαλλιάομαι*” („*agaliaomai*”), se găsește doar în Sfânta Scriptură și în scrierile evreiești dependente de ele. El exprimă o bucurie foarte mare și este de obicei o traducere a cuvintelor evreiești „*gil*” (bucurie) și „*ranan*” (plâns de bucurie). Se referă la bucuria venită din salvarea pe care o aduce Dumnezeu. În Vechiul Testament, se referă la bucuria venită din purtarea de grijă a Lui, prin scăparea din împrejurările grele ale vieții (de exemplu robie) și prin aceasta și încrederea în salvarea ce va veni prin El, iar în Noul Testament se referă la bucuria eshatologică, experimentată încă din viața aceasta.

bună; (Rom 12, 8); ἡλαρός, ἁ, ὅν care se referă la a fi vesel, cu voie bună (2 Cor 9, 7); μακαρισμός, οὔ – o stare de fericire, ceea ce implică circumstanțe favorabile pentru fericire (Gal4, 15); μακαρισμός se referă clar la o stare de bucurie ce s-a petrecut deja, și acum nu mai este prezentă; μακάριος, α, ὅν se referă la a fi fericit ca rezultând din altceva (Mt 5, 7); μακαρίζω – a privi la cineva ca fiind fericit mulțumit ca urmare a unor circumstanțe favorabile (Iac 5, 12; Lc 1, 48); συγχαίρω: a se bucura de o stare de fericire sau de bunăstare împreună cu altcineva (Lc 15, 6; 1 Cor 12, 26); συνήδομαι – a se bucura ca urmare a unei plăcere provenite dintr-o trăire sau stare (Rom 7, 22); ἀσμένως – referitor la experiența fericirii, implicând acceptarea (FAp 21, 17); ἡδέως; ἡδιστα (superlativ) se referă la experiența fericirii bazată în primul rând pe plăcerea derivată din ceva (2 Cor 11, 19; 2 Cor 12, 15); ἀσπάζομαι – a fi fericit, a anticipa cu plăcere, cu bucurie (Evr 11, 13); σκιρτάω^b – a fi extrem de fericit, în unele contexte a dansa de bucurie (Lc 1, 47) - J.P. Low și E.A. Nida, *Greek-English lexicon...*, p. 303.